

*Info. K. 1000 4
+ ... 2*

DOM IN SVET

XXXXVIII. LETNIK OD USTANOVITVE

NOVA KNJIGA

III. LETNIK

Per. III 1/48

LJUBLJANA

1935

Otroci zemlje, Francije — narod, moj narod... To niso mezd-niki, ni ohola najemniška vojska — ne, to je narod v orožju! Otroci domovine — naprej! Branimo čast svoje zemlje, branimo žene in deco našo. Naj kri nečistih, nenasitnih vragov zalije naša polja — lepše bo cvetela roža Svobode! (*Mrzlično séde k špinetu ter udari par akordov*): Naprej otroci... dan slave je prišel; nam preti krvavi meč samosilnikov... poj-dimo v bojni red... Naprej, otroci, v čast Francije!

(*Zozadja kriki, šum. Rouget igra, vase zatopljen, melodijo Marseljeze.*)

(*Zastor.*)

RAJKO NAHTIGAL

PROFESOR MATIJA MURKO

Med one izredne, za naš narod in splošno človeško kulturo zaslužne može, ki jim mora posvečati svojo pozornost naša kulturna jav-nost, spada nedvomno tudi znanstvenik velikih potez, učenjak mednarodnega slovesa, profesor Matija Murko. Že sijajni zunanji potek njegovega življenja jasno priča o njegovih posebnih sposobnostih in njegovi življenjski pomembnosti. Rojen leta 1861 10. februarja v kmečki hiši v Drsteli v ptujski okolici, nedaleč od rojstnega kraja na-šega slavnega Franca Miklošiča, katerega učenec je pozneje tudi bil, je dovršil vse svoje študije z odliko, tako da je dosegel redko čast, da je bil l. 1886 na dunajski univerzi promoviran za doktorja filozofije »sub auspiciis imperatoris«. S štipendijo te univerze je preživel nato skoro dve leti v Rusiji, na kar je postal na Dunaju profesor ruščine na zavodu za vzhodne jezike in na konzularni akademiji ter poro-čevalec o slovanskih listih pri ministrstvu za zunanje zadeve. Poučeval je tudi slovenščino na terezijanski akademiji ter bolgarščino na orient. zavodu. Pri tem je takoj zavzel odlično mesto ne le v dunajski slo-venski, temveč sploh slovanski koloniji ter bil v ozki zvezi tudi s slovenskimi in slovanskimi poslanci, kar je bilo v mnogem v prid raznim slovenskim narodnim zadevam. L. 1896 se je habilitiral na univerzi za slovansko filologijo s posebnim ozirom na zgodovino slo-vanskih literatur. L. 1902 je odšel kot redni profesor slovanske filo-logije in naslednik Gregorja Kreka v Gradec, kjer je ostal do l. 1917. Tedaj je bil pozvan na najvažnejšo stolico slovanskih jezikov in literatur v Nemčiji v Leipzig za naslednika najznamenitejšega nem-škega slavista Avgusta Leskiena. Toda tu je bilo Murku usojeno prebiti le malo časa (do l. 1920), kajti dalekosežni narodnostni prevrat kot posledica svetovne vojne je Murku utrl pot v središče slavističnih študij v zlato Prago, kjer je takoj zavzel eno iz vodilnih mest. Dasi

profesor za južnoslovanske jezike in književnosti je bil glavni vodja in organizator velikega novega seminarja za slovansko filologijo na češki Karlovi univerzi. L. 1922 je stopil z mlajšim češkim kolegom Oldřichom Hujerom na čelo največjega in najbolj centralnega sedanjega znanstvenega časopisa za slovansko filologijo »Slavije«, nadaljevatelja »Arhiva za slovan. filol.« V. Jagića. L. 1930 je kot predsednik vodil I. kongres slovanskih filologov v Pragi, a l. 1933, eno leto po vpokojitvi kot profesor, je bil izvoljen za predsednika velikega in velepomembnega »Slovanskega instituta« (ústava) v Pragi, ki mu je pred njim predsedoval slavni pisec novih »Slovanskih starožitnosti« Lubor Niederle, kateri je to smatral za svoje veliko odlikovanje. Tudi tu, na tej novi postojanki, snuje mladeniški starec nova organizatorna dela kakor n. pr. neke vrste enciklopedijo slovanske filologije i. dr. Da je Murko član skoro vseh važnejših tu- in inozemskih znanstvenih akademij in društev, tudi »Doctor honoris causa«, se razume samo po sebi.

Za te različne in težke naloge, ki mu jih je stavljal in mu jih stavlja življenje, je usposabljal in usposablja prof. Murka ne le čar in sposobnost njegove osebnosti in njegovo sila obsežno znanstveno znanje, temveč tudi njegovo poznavanje vsega slovanskega sveta iz očevdstva ter praktično znanje vseh slovanskih jezikov, v čemer se ne more meriti z njim noben drug slavist. Z isto lahkoto, kakor govori in piše slovenski in srbohrvatski, piše in govori tudi češko, rusko itd.

Znanstvene smeri, v katerih se je prof. Murko izkazal kot izvirni raziskovalec neobičajnega formata, zadevajo poleg ožjih slovansko-filoloških vprašanj predvsem slovansko literarno in kulturno zgodovino vseh dob, slovansko narodopisje, južnoslovansko narodno epiko, zgodovino slovanske filologije in slovanske vzajemnosti ter znanstveno osnovano informativno delo, zlasti o Jugoslovanih. Njegov znanstveni glas se je oglašal in se oglašča vedno tudi k vsem važnim našim splošnonarodnim vprašanjem.

Dasi je bila Murkova doktorska disertacija iz področja germanske filologije o nekih starovisokonemških glosah, ga njegovo promocijsko predavanje o pomenu tujk veže bolj z Miklošičem, kateremu je bil pomagal urejevati etimološki slovar. Da, še pred promocijo se je o priliki 70-letnice Fr. Miklošiča l. 1883 v brošuri »Miklošič i Hrvati« zavzel kot voditelj slovenskega dijaštva in predsednik društva »Slovenije« za svojega učitelja, da ga brani pred neosnovanimi očitki animoznosti proti Hrvatom, pa je pri tem pokazal lepo slavistično znanje. Poleg tega je podal v spisu že tudi značilno izjavo, »da spada k najprepričanjšim zastopnikom« ideje »hrvatsko-slovenske zajednice« in »da se mu zdi potrebno in seveda tudi mogoče, da se počasi oni proces, kateri je Hrvatom in Srbom dal jeden književni jezik, razširi tudi na Slovence«. O tem, kako pa mora »slovenski jezik v Jugoslaviji« najpreje najti svoj polni razmah, je govoril l. 1922 v člankih v Novi Evropi in v Ljubljanskem Zvonu.

Kakor hitro se je prof. Murko vrnil iz Rusije na Dunaj, je postal marljiv sotrudnik Jagičevega »Archiva« zlasti z obilico recenzij o najrazličnejših predmetih slovanske filologije. Prva večja tema, ki jo je obdelal, pa je pripadala že starejšemu slovanskemu pismenstvu, namreč »zgodba o sedmih modrijanih pri Slovanih«, o čemer so izšle l. 1890 razprave v publikacijah dunajske in zagrebške akademije znanosti ter v nemškem »Časopisu za primerjalno literarno zgodovino«. Sočasno pa se je bavil tudi z vprašanji slovenskega jezika in književnosti. Isto leto je govoril na Dunaju o Prešernu ob 90-letnici njegovega rojstva in pisal v Ljublj. Zvonu o »Prešernu pri Rusih«, leto nato in naslednje pa je objavil v dveh »Letopisih Matice Slov.« (1891—2) obširen in izboren spis o tako težkem predmetu slovanske sintakse, kakor so »enklitike v slovenščini«, poleg tega razlaga v Jagičevem »Archivu« neke slovanske slovniške oblike.

To je kratek oris mnogo obetajočega začetka Murkovega znanstvenega dela, s katerim se je kar najlepše vpeljal v slavistično vedo. Dalje pa je v tem kratkem okviru nemogoče od leta do leta zasledovati razvoj in obseg Murkovega znanstvenega dela. Celokupni bibliografski seznam njegovih spisov bi obsegal sedaj že nad 260 številčk.¹

¹ »Bibliografický soupis literární činnosti prof. M. Murka, sestavila Jelka Arneriová-Murková (Praha 1931) sega le do 1931. l. K temu je dodati iz »Prager Presse«: 1924, 15. IV. »Zum Kongress der slav. Geographen und Ethnographen in Prag«. Ib. 1924, 16. VII. »Die Exkursion der slav. Geogr. u. Ethnogr. in der Slovaek. Epilog zum Kongresse«. Ib. 1930, 23. XI. »Die Zukunft des Kongresses der slav. Geogr. u. Ethnogr.«. Ib. 1930, 7. X. (skrajšani nemški prevod otvorilnega govora na I. kongresu slov. filologov v Pragi). Razen tega je omeniti do današnjih dni: Ad 1930. *Auf den Spuren der Volksepike durch Jugoslawien.* (Slavische Rundschau. III. 1931, 173—183.) *Tragom naše narodne epike* (prevod prejšnjega). (Riječ. Zagreb, 25. apr. 1931, br. 16, stran 12—14.) — 1931. *Nekoliko riječi o prvim dubrovačkim pjesnicima.* Iz dubrovačke prošlosti. (Zbornik u čast M. Rešetara. Dubrovnik, sep. 11 str.) *Myšlenky slovenského filologa o hospodářských stycích slovanských.* (Slovanský Obzor. II. č. 3—4, str. 6—7.) *Die tschechoslovakische Slavistik vor dem Kriege.* (Prager Rundschau. I. Nr. 2, 130—143.) *Der Ausbau der slavistischen Studien in der Tschechoslowakei.* (Prager Rundschau. Nr. 4, 332—348.) *Moderne jugoslavische Gustaren.* (Beilage zur »Prager Presse« 25. Dez. 1931, Nr. 52.) *Zpráva o vědecké cestě po Jugoslavii r. 1930.* (Ročenka slovanského ústavu III. 103—104.) — 1932. *Ivan Meštrović als Rhapsode.* Der »Klaggesang von der edlen Frau des Asan Aga« in einer neuen Version. (Beil. zur »Prager Presse« 17. April 1932, Nr. 16.) *Domovina Asanaginice.* Goethe: Klaggesang von der edlen Frau des Asan Aga. (Goetheův sborník. Státní nakladatelství v Praze. (Str. 252—266.) *Zpráva o vědecké cestě po Jugoslavii r. 1931.* (Ročenka Slovanského ústavu IV. 107—110.) — 1933. *V domě Ivana Meštroviće.* (Radiojournal 20. maja 1933. Roč. XI. č. 10.) *Prag und Jugoslawiens Studentenschaft.* (»Prager Presse«, 31. Mai 1933. Sonderbeil. »Die kleine Entente« str. 3—4.) *Rec. L'épopée Yougoslave. André Vaillant, Les chants épiques des Slaves du Sud.* Paris 1932. (Byzantion tome VIII, [fasc. 1.] 1933, str. 338—347.) *Slovanský ústav v Praze.* (Slovanská spolupráce. V Praze 1933, str. 26—38.) *Kod Meštrovića i njegovih.* Ivan Meštrović kao pjevač epskih narodnih pjesama. (Nova Evropa 15. VIII. 1933, str. 25—30.) *Nouvelles observations sur l'état actuel de la poésie épique en Yougoslavie.* (Révue des études slaves, XIII [Paris 1933], 16—50.) *Konstanty Wiskomaty, Pogłosy historii polskiej w epice jugosłowiańskiej. Uvod.* str. IX—XIX. ([Práce

Omejiti se moram tedaj le na že omenjene glavne smeri njegovega znanstvenega dela ter poskusiti, podati po glavnih spisih kratko karakteristiko tega dela.

Prva knjiga, s katero je prof. Murko mahoma postal široko znan, je bila l. 1896 izdani habilitacijski spis »Deutsche Einflüsse auf die Anfänge der slav. Romantik, I. Die böhm. Romantik«, medtem, ko mu je bilo nastopno predavanje o »prvih korakih rus. romana«. S kritično primerjalno-historično metodo je Murko dokazal zvezo med nemško romantično in češko nacionalno patriotsko idejo v prvi polovici XIX. stol. S tem je termin romantika v češki in slovanski literarni zgodovini sploh prišel šele do veljave. Ob enem je knjiga bila čisto v zmislu češke kritične znanstvene šole Masaryka, Gebauera i. dr. Kompetentni češki literarni historik J. Vlček pravi, da je »v celokupnosti Murkova knjiga eden iz najbolj zanimivih in važnih doneskov k primerjalni zgodovini češke literature. Pojasnila je mnogo, razširila silno duševno obzorje ter podala plodotvorne izpodbude...« »Njegovo delo je tem hvalevrednejše, ker mu je bila nepopularnost primerjalne literarno-historične metode na Češkem prav dobro znana.« Drugi vodilni češki literarni historik A. Novák izjavlja: »S pomočjo silne koncepcije je postavil Murko tudi češki preporod v okvir enotne velike evropske duševne struje: romantike; njegova fina konstrukcijska umetnost je podredila vse osebnosti eni enotni ideji, vsa dela enem enotnemu tipu«. Kakšno veliko pozornost je vzbudila ta knjiga, se vidi iz nepregledne vrste ocen v evropskih strokovnih časopisih. Postala je ena iz osnovnih in mnogo citiranih svoje stroke. Ni pa obravnavala samo literarnih vprašanj, poglavje o »socialnih in političnih posledicah češke romantike« je objavljeno celo še ponovno drugje. Ta črta, iskanje vezi med literaturnimi produkti in vsem drugim narodnim kulturnim življenjem, v sedanosti in preteklosti, je za Murka značilna in se je pozneje pri njem še bolj razvila. Iz pred-

Slovanského Ústavu v Praze sv. XI.] V Praze 1933.) *Spomini na Ptuj*. (Časopis za zgodovino in narodopisje. Leto XXVIII, Maribor 1933, str. 67—82.) — 1934. *Zpěvačky epických písní v Dalmácii*. (Československo-Jihoslovanská revue r. III. [1933] str. 297—301.) *Nekoliko zadaća u proučavanju narodne epike*. (Prilozi proučavanju narodne epike. I. Beograd, 1934, stran 2—5.) *Srbsko-črvatská balada o ženě Asan Agy* (Asanaginica) *během 150 let*. (Międzynarodowy zjazd slawistów. Księga referatów. Sekcja II. Historja literatury. Warszawa 1934, str. 114—118.) *Dnešek a budoucnost Jugoslavie*. Govor. (Československo-Jihoslovanská revue IV. [1934], str. 165—167.) — 1935. *Epensängerinnen in Dalmatien*. (Slavische Rundschau, Jhg. VII, 1935, str. 36—43.) Prevod. — Tiska se: *Slavistické studie v Československu do převratu*, v franc. prevodu (*Le mondes slave*.) *Das Original von Goethe's Klaggesang von der edlen Frauen des Asan Agy* (Asanaginica) in der Literatur und im Volksmunde. (*Germanoslavica*). Najbrže že letos izidejo tudi Murkove »Vybrané rozpravy s dějin slovanské filologie a literatur slovanských« pod uredn. prof. Horáka (izd. Slovanský Ústav). — Te bibliografije se Sloven. biogr. leksikon ni mogel več poslužiti. K biografski literaturi tam je navesti še ob Murkovi 70-letnici (l. 1931): Batowski, Lud XXX. ter Meyer K., Forsch. u. Fortschritte. Berl. VII. Nr. 5. 76. Ni citiran tudi dr. Grafenauerjev prispevek v Nar: Enciklopediji.

priprav k delu o češki romantiki naj omenim le razprave o J. Kollárju, pesniku in propagatorju slovanske vzajemnosti, ki so izšle na češkem in slovenskem jeziku, v slovenskem v dveh Letopisih Matice Slov. (1894, 1897). Ta raziskavanja pa so vedla Murka še dalje do študija, z ene strani jugoslovanskega t. zv. ilirskega pokreta, z druge zanimanja prvaka nemških pesnikov Goetheja in nemške romantike za južnoslovansko narodno pesništvo, zlasti srbohrvaško epiko, ki jo je z našega Jerneja Kopitarja pomočjo odkril svetu njegov zvesti učenec, samonikli genialni Vuk Karadžić, s posebnim nimbom pa obdal Goethe s klasičnim prevodom po drugem potu zasledene slavne narodne balade o Asan-Aginici. Mnogo je Murkovih večjih in manjših razprav in recenzij, ki se bavijo s temi vprašanji in z omenjenimi ter drugimi v poštev prihajajočimi osebnostmi. Svojo posebno važnost in nad vse dragocen zaključek pa je zadobilo to Murkovo zanimanje pozneje v njegovem lastnem svojevrstnem študiju srbohrvaške epike, ki traja še naše dni in mu ni še položen konec. Na polju literarne zgodovine pa je preje omeniti še iz l. 1908 poleg obrisa južnoslov. literatur v zbirki »Kultur der Gegenwart« drugo, zlasti po svoji metodi zanimivo knjigo »Geschichte der älteren südslav. Literaturen«, ki ni več, kakor prejšnje čase, suhoparen, pretežno bibliografski opis starega pismenstva, temveč živahno slikanje prepletanja raznovrstnih kulturnih vplivov v kulturnozgodovinski luči. Kakor iz prve, tako se je tudi iz te druge literarno-historične knjige eno poglavje, »turško gospodstvo in njegove posledice« natisnilo še posebe drugje. Zadnje večje literarnozgodovinsko delo iz novejšega časa, v ponatisu iz l. 1927 »Die Bedeutung der Reformation und Gegenreform. für das geistige Leben der Südslaven« izpričuje že v naslovu svoj značaj. V njem sega avtor prav v današnje dni in daje obilo raznih pobud.

Ni pa bil profesor Murko samo literarni historik še tako široke koncepcije. Enako odlične uspehe je žel tudi v slovanskem narodopisju, tako da bi se moglo reči, da bi bil od sedaj živečih znanstvenikov v prvi vrsti on v stanju, podati celotno sliko narodopisa vsega Slovanstva, kar se je res tudi že pričakovalo od njega. Za narodopisje je Murka razvnela krasna češkoslovaška narodopisna razstava v Pragi l. 1895, o kateri je pisal v nemškem strokovnem časopisu in obširno tudi v Letopisu Mat. Slov. (1896). Drugo pobudo pa mu je dala njegova recenzija o prof. Meringerja razpravi o bosanski hiši in etimologiji izrazov pohištva. Poleg tega je postal v Gradcu sourednik novega lingvistično-realističnega znanstvenega časopisa »Wörter und Sachen«, v katerega prvem letniku l. 1909 je prispeval najprej s pojasnilom južnega (srbskohrvatskega) porekla slovenskih izrazov »suženj« in »muka«. Tako so nastale Murkove narodopisne razprave, ki segajo tudi preko ožjih južnoslovanskih in slovanskih mej in zavzemajo klasično mesto v narodopisni literaturi. So to spisi »o zgodovini kmečke hiše pri južnih Slovanih« (1906), »o grobu kot mizi« (1910), »o rožičih-pijavkah pri Slovanih in slovan. baña« (1913)

ter »o zgodovini senenih vil« (1929). V strokovnih časopisih pa so izhajala razna poročila o slovanskem, zlasti južnoslovanskem in slovenskem narodopisju.

Tretje polje, na katerem se je ovenčal prof. Murko s posebnimi lovorikami, je južnoslovansko narodno pesništvo, srbohrvaška epika. Kako je prišel do tega zanimanja, sem povedal že preje. Kakor opazuje prirodoslovec predmete prirode v prirodi, kakor dialektolog raziskuje jezik, narečja med ljudmi v narodu, te iste metode se je poslužil prof. Murko pri študiju srbo-hrv. epike. Od l. 1912 pa do današnjih dni je prepotoval s tem namenom, kadar se mu je ponudila za to prilika, skoro že vse srbohrvaške pokrajine, ki prihajajo za to v poštev: Bosno s sosedno Hrvaško in Dalmacijo in otoki ter Črnogoro, Hercegovino, Staro Srbijo s sosedno Srbijo. O potovanjih je objavljial mnoga poročila. Napravil si je tudi fonografske zapise pesmi. Prezanimiva so njegova socialno-psihološka opažanja. Nazori, ki so preje vladali o nahajanju, življenju, postajanju in razvoju srbo-hrv. narodnih epičnih pesmi, so se v mnogem izkazali kot bistveno napačni. Ne more biti več govora o romantično zamišljenem »pojočem« narodu. Ni tudi nositelj pesmi »slepi guslar«. Pesmi se ne ponavljajo na način deklamatorjev. Le posebno nadarjeni posamezniki iz naroda, a to tudi višjih slojev, kristjani in mohamedanci (pri teh je naravnost fevdalnega porekla), lahko se reče narodni umetniki, ustvarjajo pesem tako rekoč vedno iz nova, kar je izredne važnosti za razumevanje številnih variant ene in iste pesmi. Ohranilo se je to narodno pesništvo v svoji prvotni lepoti predvsem med umetniško visoko nadarjeno dinarsko raso, posebno na zahodu; sicer pa nova doba ni več ugodna za še nadaljnji obstanek njegov in opaža se, da že počasi izginja. Še danes pa priča vsebinsko jedinstvo starejše epike o etnični, narodni skupnosti Srbov in Hrvatov. Prof. Murko opozarja tudi, da se na korist junaških pesmi preveč zanemarja študij lirsko-epskih balad, ki jih pojo zlasti žene in katerim pripada slavnoznana in že omenjena o Asan-Aginici. Posrečilo se mu je celo, da jo je, ki so jo smatrali za izgubljeno, zasledil na otoku Šipanu pri Dubrovniku ter jo iz ust 84-letne žene zapisal in fonografiral. Pela mu jo je tudi žena na Hvaru l. 1932. Sloves Murkovih študij o narodnem južnoslovanskem pesništvu je dal pariški visoki šoli Sorbonni povod, da ga je l. 1928 povabila za ciklus predavanj o tem, ki so izšla tudi v tisku (»La poésie populaire épique en Yougoslavie au début du XXème siècle«). Je pa objavil Murko o tem še nekaj drugih francoskih razprav, kakor se je sploh na različnih jezikih skozi mnogo let z razpravami, poročili in recenzijami stalno vračal k tej priljubljeni mu temi, a zaključno delo še ni napisano.² Tudi s slovenskim narodnim pesništvom je imel Murko celo oficieren stik, ko je po K. Štreklju prevzel predsedništvo

² Prim. sedaj K. Georgijević, Istraživanja prof. M. o nar. poeziji (Let. Mat. srp. 1935, jan.-febr. 116).

odbora za zbiranje narodnih pesmi z melodijami, o čemer — zbirka je že velika — poroča v muzejskem časopisu »Etnologu« (III 1929).

Posebno poglavje v Murkovem znanstveno-literarnem delu, ki njegovemu znanstvenemu tipu udarja še poseben značilen pečat, tvori njegovo znanstveno informativno delo, ki, če tudi poseže celo v publicistiko in v dnevna vprašanja, vendar ostane vedno na znanstveni, objektivni višini, prinašajoč vedno tudi novo gradivo, nova opazovanja, nove zaključke in pobude. Nekateri teh člankov se lahko imenujejo naravnost klasični. Naj pustim ob strani sestavke o Slovencih, kakor o njih jeziku, literaturi in narodopisu v češkem Slovníku Naučnem, omenim naj le spise, ki se tičejo naših bratov, kakor na nemškem jeziku iz l. 1906 »Kroaten und Serben« (izšlo tudi v prevodu), »Die slav. Liturgie an der Adria« (1905), in »das serb. Geistesleben« (1916), med Čehi nastopno predavanje o »predhodnikih ilirizma in o zedinjenju Jugoslovancov« (1920). Izmed narodno važnih vprašanj se vrača pogosto v več razpravah k vprašanju postanka in edinstva srbskohrvaškega književnega jezika. Govori o imenih »Jugoslavija« in »Jugoslovani«, pretresa knjige tujih piscev o nas kakor H. Wendla itd. Od teh in takih domorodnih tem pa prehaja rad često tudi k problemom slovanske vzajemnosti, za kar ima umevno mnogo povodov v Pragi, ki ji je posvetil članek »Prag kao kulturno središte Slavenstva« (1922). Dasi pa na različnih mestih riše raznovrstne faze in epizode iz preteklosti slovanske vzajemnosti, si potreb sedanje dobe seveda ne predstavlja več v luči stare Kollárjeve romantike. Vsekakor pa je v tem oziru v sedanji dobi on sam eden iz najmočnejših in najbolj učinkovitih stebrov prave slovanske vzajemnosti. V češ. »Slovan. Obzoru« je objavil celo nekaj »misli slovan. filologa o slovan. gospodarskih stikih«.

H koncu mi je omeniti še razprave k zgodovini, bistvu in nalogam slovanske filologije, splošno ali z ozirom na posamezne pokrajine kakor Nemško in Češko ter številne, večje ali manjše, življenjepisne orise slavistov različnih dob. Od zadnjih se prav v izredni meri odlikujeta sočno in prezanimivo napisani spis o mladem Miklošiču (1898) ter obširni, s prijateljsko ljubeznijo, toda s polnim obvladanjem predmeta izdelani življenjepis nadarjenega, prerano umrlega slovenskega slavista V. Oblaka (Knez. knjiž. VI. 1899), ki posluži lahko še danes slavistu začetniku za uvod v slovansko filologijo. Avtobiografskih črtic imamo od prof. Murka dosedaj le eno »Spomini na Ptuj« (1933). Bil bi pa, če le kdo, ravno on poklican zapustiti potomstvu vsaj najvažnejše iz bogate zakladnice svojih spominov, doživljanj in izkušenj, katerim pa bi morali pač še drugi, zlasti njegovi učenci, dodati nekaj dopolnitvenih potez o njegovi plemenitosti ter njegovem predavateljskem in drugem obširnem prosvetnem delu.

To je v kratkem pregled življenja in dela prof. Murka. Lahko ponovim, kar sem že enkrat ob njegovi 60 letnici (Ljublj. Zv. 1921,

484) pisal o njem, da »slavista s tako širokim duševnim obzorjem, s tako bliskim in globokim, na avtopsiji osnovanim znanjem vsega slovanskega sveta brez izjeme, s takim poglobljenjem v kulturno-historične in etnografične vire in probleme duševnega žitja in bitja slovanskih narodov ni z lepa najti«. Čeprav sin majhnega naroda, se je povzpел v tujini med vrhunce duševnih delavcev, z umom in srcem pa je vedno doma. Je tudi on lep dokaz, da ne velja med velikimi narodi priljubljena teorija, da se sin majhnega naroda sploh ne more povzdigniti do pomembnosti, pri kateri bi ga morali meriti z velikim merilom.

FRANCE VODNIK

OBRAZI NOVEGA RODU

IV. Mile Klopčič.

Konec minulega leta je izšla kot štirinajsti zvezek »Slovenskih poti«, kakor se imenuje knjižnica aktualnih književnih novosti, novel, povesti, dram, razprav in esejev v založbi Tiskovne zadruga v Ljubljani, pesniška zbirka Mileta Klopčiča z naslovom »Preproste pesmi«. Zbirka je značilen izraz današnjega slovenskega pesniškega ustvarjanja ter nam prvič prikazuje pesnikovo podobo po tem, kar je Klopčič dosedaj zares pomembnega napisal.

Vendarle pa »Preproste pesmi« niso prva avtorjeva knjiga. Že l. 1924. — torej ravno deset let poprej — je namreč izšla zbirka njegovih literarnih prvencev z naslovom »Plamteči okovi«. Ta zbirka, ki jo je izdal takrat še niti dvajsetletni pisatelj in ki ga kaže šele v prvih literarnih začetkih, seveda še ni nudila prepričevalnega dokaza o pesnikovi nadarjenosti. Mile Klopčič je bil tedaj še ves pod vplivom raznih domačih in tujih avtorjev, na katere se ni naslanjal samo v obliki in izrazu, marveč je privzemal iz njih celo motive. Poleg F. Albrehta in Toneta Seliškarja, čigar »Trbovlje« so bile takrat nemajhen dogodek v naši liriki, so mu bili blizu zlasti razni delavski pesniki, n. pr. Peter Bezruč, Alfonz Petzold, Max Barthel in Ernest Toller. Nekatero izmed njih je Klopčič tudi prevajal v slovenščino. Razen prevodov iz omenjenih pesnikov so znani tudi njegovi prevodi iz kitajske lirike, Wolkerja ter zlasti prevod Blokovihi »Dvanajst«. Ta pesnitev je izšla tudi v posebni knjigi (l. 1928).

Že takoj v začetku njegovega literarnega ustvarjanja se je pokazalo, da privlačuje Klopčiča zlasti svet ponižanih in razžaljenih, katerih trpljenje bi rad izrazil v svojih pesmih, in katerih upanje v lepšo bodočnost je hkrati izraz njegove osebne vere. Tudi njegove kasnejše poezije nam nudijo, kakor homo videli, v prvi vrsti primere socialne lirike, v kateri prevladujejo motivi ljudske bede in medse-